



УДК 351.851: 37.014

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8\(38\)-57-67](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8(38)-57-67)

**Білик Олег Олександрович** кандидат технічних наук, доцент, проректор, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», <https://orcid.org/0000-0001-5088-1115>

## ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ: СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЇ

**Анотація.** У статті автор акцентує увагу на освіті дорослих, зокрема звертається увага на інновації у сфері електронного управління освітою. Зауважується, що формування механізму управління освітніми системами має орієнтуватися на децентралізацію функцій, коли вищому рівню управління передаються лише ті з них, які не може чи не зацікавлений вирішувати нижчий. При цьому процес такого управління має бути системно-цільовим, проблемним, що характерно для розвинених країнах світу, коли розвиток освітніх систем реалізується на рівні певної кількості цільових програм, які передбачають спільну роботу різних керівних інстанцій.

Освіта та навчання дорослих розглядається у шести взаємопов'язаних вимірах: політика, урядування, фінансування, участь, інклюзія та справедливість, якість. При цьому наголошується на необхідності зробити освіту та навчання дорослих пріоритетним напрямом державної політики, забезпечивши їй необхідне фінансування. Також підкреслюється важливість залучення усіх заінтересованих сторін (стейкхолдерів) у розробленні та реалізації політично важливих рішень у сфері освіти дорослих.

У статті зауважується, що післядипломна освіта передбачає набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей на основі здобутої вищої, професійної (професійно-технічної) або фахової передвищої освіти та практичного досвіду. Післядипломна освіта включає: спеціалізацію – профільну спеціалізовану підготовку з метою набуття особою здатності виконувати завдання та обов'язки, що мають особливості в межах спеціальності; перепідготовку – освіту дорослих, спрямовану на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професією (професіями);

підвищення кваліфікації – набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань; стажування – набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань. Автор вважає важливим для електронного управління у сфері освіти використання основних систем електронного документообігу, які впроваджуються на ринку України.



**Ключові слова:** освіта дорослих; післядипломна освіта; підвищення кваліфікації; електронне управління освітою; інновації в освіті.

**Bilyk Oleg Oleksandrovich** Candidate of technical sciences, docent, vice-rector, Communal institution of higher education «Vinnytsia Academy of Continuing Education», <https://orcid.org/0000-0001-5088-1115>

## **ELECTRONIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF ADULT EDUCATION: STRATEGIC APPROACHES AND INNOVATIONS**

**Abstract.** The article focuses on adult education, in particular, attention is drawn to educational innovations in the field of electronic management. It is noted that the formation of the management mechanism of educational systems should focus on the decentralization of functions, when only those of them that the lower level cannot or is not interested in are transferred to the higher level of management. At the same time, the process of such management should be system-targeted, problematic, which is characteristic of developed countries of the world, when the development of educational systems are implemented at the level of a certain number of target programs, which involve the joint work of various governing bodies.

Adult education and learning considered in six interrelated dimensions: policy, governance, funding, participation, inclusion and equity quality. At the same time, it is emphasized the need to make education and training of adults as a priority area of state policy, providing it with the necessary funding. The importance of involving all interested parties (stakeholders) in the development and implementation of politically important decisions in the field of adult education is also emphasized.

The article notes that post-graduate education involves the acquisition of new and improvement of previously acquired competencies on the basis of acquired higher, professional (vocational-technical) or professional pre-higher education and practical experience. Postgraduate education includes specialization – profile specialized training with the aim of acquiring the ability of a person to perform tasks and duties that have features within the scope of the specialty. Retraining - adult education aimed at vocational training with the aim of mastering another (other) profession (professions). Professional development - acquisition by a person of new and/or improvement of previously acquired competences within the limits of professional activity or field of knowledge. Internship - is a person's acquisition of practical experience in performing tasks and duties in a certain professional activity or field of knowledge. The author considers it important for electronic management in the field of education to use the main systems of electronic document circulation, which are implemented in the market of Ukraine.



**Keywords:** adult education; postgraduate education; Certification training; electronic management of education; innovations in education.

**Постановка проблеми.** Нині освіта в Україні проходить шлях реорганізації та реформування. Увага до освіти дорослих стала частиною міжнародної політики на рівні Європейського Союзу та Організації Об'єднаних Націй протягом другої половини ХХ століття і помітно зросла на початку ХХІ століття. Освіту дорослих здебільшого розглядають як невіддільну частину освіти протягом життя. В контексті цього актуальними для розуміння є загальні засади політики у цій сфері, які міжнародні організації пропонують країнам впроваджувати на національному рівні. Перелік таких засад міститься в Рекомендації ЮНЕСКО щодо навчання і освіти дорослих, прийнятій у 2015 р [2].

Призначенням сучасного наукового управління є концентрація накопиченої за всю історію людства «управлінської мудрості», експертиза та відбір актуального теоретичного змісту і досвіду прогресивних практик, інтеграція наукових засад у вигляді відповідної до вимог часу філософії управління й управлінської парадигми, орієнтація на потреби управлінської практики, безперервне нарощування науково-теоретичного і практичного потенціалу управління. Формується новий тип управлінців (нетократія), який переводить нас і нашу свідомість в іншу, віртуальну реальність. Віртуальну не тому що це «іреальний» світ, а тому, що у штучно сконструйованому кібернетичному просторі є мінімальна кількість перешкод для досягнення запланованого. Професійне управління – це поєднання управлінських знань з умінням спілкуватися з людьми (комунікабельність, дипломатичність, тактовність), чітко та ясно висловлювати думки в будь-якій формі (усній, письмовій); це здатність до об'єктивності та незалежності, вміння робити та формулювати висновки, відповідально ставитися до колективної справи, державних інтересів [7, с. 10].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Теоретичні та методологічні аспекти сучасної професійної підготовки керівників навчальних закладів в Україні висвітлено у працях Ю. Бех, О. Боднар, Л. Васильченко, Г. Єльнікової, В. Маслової, Н. Коломінського, В. Крижка, Т. Сорочан, В. Федорова та ін. Дослідження проблем врядування загальноосвітнім навчальним закладом знайшли відображення у працях Є. Березняка, О. Захаренка, М. Кондакова, А. Орлова, І. Раченка, Н. Сунцова та ін.

У підручнику «Управління закладом освіти» [7] зауважується що за визначенням В. Маслової «управління навчальним закладом» – цілеспрямована система забезпечення стабілізації та розвитку головної системи, до якої належить навчальний заклад на основі мети, завдань. Є. Хриков визначає



поняття «управління навчальним закладом» як діяльність керуючої системи, спрямовану на створення прогностичних, педагогічних, психологічних, кадрових, матеріально-фінансових, організаційних правових, ергономічних, медичних умов, необхідних для нормального функціонування та розвитку навчально-виховного процесу й реалізації цілей навчального закладу. Управління школою, за В. Лазарєвим, – це особлива діяльність, у якій суб'єкти за допомогою планування, організації, керівництва й контролю забезпечують організованість (інтегрованість) спільної діяльності учнів, педагогів, батьків, обслуговуючого персоналу та її спрямованість на досягнення освітніх цілей розвитку школи. Управління закладом освіти – цілеспрямована система забезпечення стабілізації та розвитку головної системи, до якої воно належить (заклад освіти) на основі мети, завдань. За словами В. Лугового, освіта містить організовану й сталу комунікацію з метою навчання. Під «організованою» мається на увазі структурно й послідовно спланована комунікація зявними або прихованими цілями, «стала» – тривала та неперервна. При цьому наголошується, що означена комунікація не спрямована на навчання, а також різні форми неорганізованого навчання. Інакше кажучи, хоча будь-яка освіта передбачає навчання, проте багато форм навчання не розглядаються як освіта, оскільки не мають організованого характеру, не є результатом запланованого втручання з метою навчання. Управління освітою – процес, що розвивається еволюційно. Ретельно вивчається та запроваджується кращий напрацьований досвід і через принцип сингуляризації (перетворення загального в одиничне) набуває ментальних рис [7, с. 10].

**Мета статті** – виокремити основні підходи реалізації інновацій у сфері електронного управління у сфері освіти та шляхи формування механізму електронного управління освітніми системами.

**Виклад основного матеріалу.** Освіта дорослих є ключовими компонентами навчання впродовж життя і охоплюють усі форми освіти і навчання, спрямовані на забезпечення участі дорослих у житті суспільства, їхню активну трудову діяльність. Зазначається, що розвивати навчання та освіту дорослих треба передусім для того, щоб забезпечити грамотність і базові навички для людей, які не змогли здобути їх, досягнувши дорослого віку. Крім того, цілі навчання та освіти дорослих полягають у тому, щоб (а) розвивати у людей певні особистісні навички, такі як критичне мислення, здатність діяти автономно та відповідально, (б) підвищувати спроможність кожної людини діяти відповідно до вимог економіки та ринку праці, (в) сприяти розвитку суспільства, що навчається, зокрема відповідно до цілей сталого розвитку, а також для (г) зміцнення солідарності між людьми і спільнотами, (ґ) сприяння мирному співіснуванню в суспільстві, дотриманню прав людини, (д) формування здатності молоді та дорослих протистояти



викликам і (е) для усвідомленого захисту людьми довкілля. Освіта та навчання дорослих розглядається у шести взаємопов'язаних вимірах: політика, урядування, фінансування, участь, інклюзія та справедливість, якість. При цьому наголошується на необхідності зробити освіту та навчання дорослих пріоритетним напрямом державної політики, забезпечивши їй необхідне фінансування. Також підкреслюється важливість залучення усіх зацікавлених сторін (стейкхолдерів) у розробленні та реалізації політично важливих рішень у сфері освіти дорослих. Потрібно також гарантувати оцінювання якості освіти дорослих відповідно до певних встановлених стандартів і правил [3].

Складниками освіти дорослих є: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою.

Післядипломна освіта передбачає набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей на основі здобутої вищої, професійної (професійно-технічної) або фахової передвищої освіти та практичного досвіду. Післядипломна освіта включає: спеціалізацію – профільну спеціалізовану підготовку з метою набуття особою здатності виконувати завдання та обов'язки, що мають особливості в межах спеціальності; перепідготовку – освіту дорослих, спрямовану на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професією (професіями); підвищення кваліфікації – набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань; стажування – набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань [3].

Формування механізму управління освітніми системами має орієнтуватися на децентралізацію функцій, коли вищому рівню управління передаються лише ті з них, які не може чи не зацікавлений вирішувати нижчий. При цьому процес такого управління має бути системно-цільовим, проблемним, що характерно для розвинених країнах світу, коли розвиток освітніх систем реалізується на рівні певної кількості цільових програм, які передбачають спільну роботу різних керівних інстанцій. Системно-цільове планування реалізується за схемою «цілі → шляхи → способи → засоби». При програмному управлінні в центрі уваги ставиться не організаційна структура, яка склалася, а управління елементами програми, програмними діями. Однією із найбільш простих і одночасно ефективних форм системно-цільового проблемного управління є матрична координація робіт, яка передбачає створення постійних і тимчасових комітетів (команд) для вирішення складних питань, що виникають в процесі розвитку керованої системи [2, с. 32].



На рівні окремих країн Європейського Союзу політика у сфері освіти дорослих формується на основі визначених потреб, характерних для кожної з цих країн. Більшість європейських країн має сформовану законодавчу базу освіти дорослих, яка окреслює відповідальність держави, підприємців, територіальних громад і громадських організацій за підтримку професійного і особистісного розвитку громадян, визначає порядок фінансування освітньої діяльності у цій сфері, атестаційні вимоги тощо. У підзаконних актах визначено механізми урегулювання освіти дорослих, її цілі, принципи й механізми державної підтримки, взаємодію між основними суб'єктами освітнього процесу, їхні права і обов'язки, способи координації між різними провайдерами освітніх послуг, а також принципи та механізми отримання коштів з державного бюджету.

Попри певні відмінності загалом великій кількості країн притаманні спільні риси. Передусім йдеться про: визнання права людини на освіту протягом життя, рівного доступу до освітніх та інформаційних ресурсів; визнання освіти дорослих складником національної системи освіти; наявність законодавчо унормованих цілей, принципів та механізмів підтримки освіти дорослих; типи основних суб'єктів освітньої діяльності, їхні права і обов'язки, характер взаємовідносин з державою; визнання і підтримка неформальної (непрофесійної) освіти дорослих, зокрема у сфері культурної, громадянської і політичної освіти; рівноправність суб'єктів освітньої діяльності різних форм власності та гарантії державної підтримки [3].

Актуальним для освітян та органів державної влади нині є портал «Україна. ІСУО інформаційна система управління освітою», який включає набір засобів та інструментів, призначених для автоматизації управлінської діяльності органів управління освітою всіх рівнів, загальноосвітніх, дошкільних навчальних закладів. Система дозволяє створити єдину систему збору, обробки та зберігання інформації в розрізі загальної середньої та дошкільної освіти. Одночасно вирішується проблема забезпечення органів управління освітою повною оперативною та достовірною інформацією про діяльність навчальних закладів, що дає можливість здійснювати освітній менеджмент на більш високому рівні, ефективніше планувати витрати бюджетів всіх рівнів в рамках реалізації освітянських програм, раціонально та обґрунтовано корегувати напрями для подальшого розвитку освіти як окремих регіонів, так і держави в цілому, а з іншого боку – забезпечувати відповідний рівень контролю за діяльністю навчальних закладів.

Комплекс побудовано з використанням дворівневої архітектури. В навчальних закладах встановлюється спеціальне програмне забезпечення, яке працює автономно з використанням сучасних клієнт-серверних технологій і



одночасно потрібна інформація за допомогою спеціальної служби обміну передається на WEB-сервер. Доступ до нього для користувачів може бути організовано через будь-який сучасний браузер. Завдяки такій архітектурі Комплекс надає можливість ведення баз даних в навчальних закладах та органах управління освітою без постійного доступу до мережі Інтернет з подальшим доповненням внесених даних до регіональної бази та ЄДЕБО.

«Електронна атестація педагогічних працівників» – це система заходів та інструментів, спрямована на всебічне комплексне оцінювання їх діяльності, дозволяє визначати відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, наразі присвоїти їм відповідну кваліфікаційну категорію, педагогічне звання. При цьому користувачі отримують доступ до потрібних даних як локально, так і через мережу Інтернет. Об'єм даних, якими може оперувати кожен з користувачів, визначається в залежності від прав, наданих адміністраторами Комплексу та кураторами відповідних органів управління освітою. При користуванні WEB-порталом без авторизації доступна лише публічна інформація. При авторизованому доступі уповноважені особи отримують детальну інформацію згідно зі своїми правами у системі [8].

Система спроектована таким чином, щоб охоплювати усі заклади освіти та дозволяє співробітникам місцевих органів управління освітою автоматично сформувати статистичні звіти (76-РВК, 83-РВК, Д-4, Д-5, Д-6, Д-7,8, Д-9 та інші), починаючи з 2016 року, звіти в системі здаються тільки з накладанням ЕЦП, що відповідає всім нормативним актам. Для потреб органу управління освітою та закладів освіти був розроблений додатковий функціонал «Конструктор форм», який дозволяє створити будь-які внутрішні звітності (кількість комп'ютерного забезпечення, паспорт навчальних закладів і т.ін.) та автоматично отримувати інформацію від установ в електронному вигляді.

Портал «ІСУО. Україна» має чітку структуру, побудовану за принципом підпорядкованості, прийнятої в державі: Міністерство освіти і науки України; обласні департаменти/управління освіти; районні та міські відділи/управління освіти; загальноосвітні заклади освіти. Відповідно до підпорядкованості відбувається розподіл прав доступу користувачів до функціональних можливостей та обсягу інформації. Так, не зареєстровані користувачі можуть побачити тільки реєстр закладів освіти з загальною відкритою інформацією, директори шкіл та уповноважені фахівці мають можливість працювати з розгорнутою інформацією тільки по своєму закладу, фахівці районного відділу освіти мають можливість працювати з інформацією по всіх закладах у межах свого району, фахівці обласного рівня – у межах своєї області, а фахівці Міністерства – з інформацією по всій державі.



Портал «ІСУО. Україна» забезпечує захист інформації відповідно до діючих вимог та нормам КСЗІ, про що є відповідний атестат від державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. На порталі є можливість проводити пошук в рамках області або району/міста по учням, вчителям (без обробки персональних даних), закладам за різними критеріями (класом, віком, мовою навчання, статтю, посадою, кваліфікацією і т.ін). Наприклад, пошук всіх учнів 1-го класу в області або вчителів I категорії. Масштабованість системи дозволяє включити інші дані, зокрема щодо фінансування ЗЗСО і потреби у навчальній літературі. ІСУО має трирівневу архітектуру і складається з клієнтського ПЗ, веб-порталів та бази даних.

Система розташована на кластері з декількох серверів. Зокрема серверів ПЗ, бази даних та файлового серверу. ІСУО має масштабовану архітектуру, що не залежить від архітектури апаратного забезпечення і типу операційної системи. Це дозволяє збільшення кількості користувачів та об'єму даних без втрати працездатності під час інтенсивного навантаження.

#### *Ліцензування навчальних закладів*

Ліцензування навчальних закладів загальної середньої освіти – альтернативна процедура прийняття рішень про надання ліцензій навчальним закладам середньої освіти за допомогою ІСУО. Навчальний заклад має можливість автоматично скласти запит на отримання ліцензії з потрібними прикріпленими документами і накласти на нього ЕЦП (електронний цифровий підпис), а відповідальні особи в ОДА переглядати завантажені документи, завантажувати і друкувати автоматично сформовані рішення про надання ліцензій. Цей модуль допоможе швидко і якісно виконати ліцензування установ загальної середньої освіти.

#### *Облік дітей шкільного та дошкільного віку*

Облік дітей шкільного та дошкільного віку – модуль для обліку дітей віком від 3 до 18 років, які проживають в населеному пункті. Даний модуль дає змогу відслідковувати дітей, які не навчаються в закладі загальної середньої освіти та передавати ці данні до відповідних структур. На основі цих даних створюється звіт 77-РВК.

#### *Прозорий вибір підручників*

«Модуль прозорого вибору підручників» призначений для вибору закладами загальної середньої освіти, професійно-технічної та вищої освіти які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, підручників які використовуються в освітньому процесі. Оригінал-макети підручників вибираються з переліку електронних версій оригінал-макетів підручників, що представлений на веб-сайті ІМЗО. Кожен ЗЗСО, ЗПТО та ЗВО вибирає в спеціальній електронній формі підручники. У подальшому ця інформація, передається до серверу, узагальнюється по кожному підручнику, та на основі





цього формується пропозиція щодо переліку підручників, що можуть друкуватися за кошти державного бюджету.

#### *Розподіл підручників*

Модуль, розроблений для автоматичного створення звітності щодо планової доставки підручників та моніторингу отримання їх закладами освіти, органами управління освітою, а також обласними державними адміністраціями. Дозволяє автоматично створити план доставки з урахуванням раніше створеного замовлення.

#### *Реєстр випускників для замовлення документів про освіту*

Дозволяє автоматично підготувати перелік випускників на рівні закладів освіти та органів управління освітою для подальшого імпорту документу до іншого спеціалізованого програмного забезпечення. Взаємодіє з функціоналом «Друку свідоцтв про здобуття базової та повної загальної середньої освіти» [6].

Важливим для електронного управління у сфері освіти є врахування принципів організації документообігу. Серед основних принципів організації електронного документообігу: одноразова реєстрація документа; можливість паралельного виконання різних операцій з метою скорочення часу руху документів і підвищення оперативності їх виконання; безперервність руху документа; єдина база документної інформації для централізованого зберігання документів і виключення можливості дублювання документів; ефективно організована система пошуку документа; розвинена система звітності. Електронний документообіг охоплює, окрім контрольованого руху готових документів як усередині організації, так і за її межами ще й стадії підготовки документів і вільний обмін інформацією з комп'ютерних мереж. Тому актуальним є завдання всебічного аналізу програмних засобів, які представлені на сучасному ринку України [4].

Важливим для електронного управління у сфері освіти є використання основних систем електронного документообігу, які впроваджуються на ринку України: 1. Documentum. Головне призначення системи – управління документами, знаннями і бізнеспроцесами на крупних підприємствах і організаціях. 2. Система LanDocs головним чином орієнтована на діловодство і архівне зберігання документів. 3. Система «Дело» здійснює повне протоколювання дій користувачів з документами. 4. Система «БОСС-Референт» призначена для використання в крупних корпораціях з складною ієрархічною структурою. 5. Docs Fusion і Docs Open. Вони є одними з найпопулярніших в світі систем класу «електронних архівів». 6. Optima Workflow система призначена для формалізації типових процедур роботи з документами. 7. «М.Е.Дос IS» – це програма, яка допоможе в роботі з документами різних типів та призначена для роботи із звітами, податковими накладними, актами, рахунками та інше [5, с.23].



Для оптимізації та полегшення роботи з документами доцільно використовувати програму «М.Е.Дос», за допомогою якої легко та швидко можна: створити всі необхідні документи; підписати документи електронним цифровим підписом (ЕЦП); обмінятися податковими накладними та квитанціями про їх реєстрацію з контрагентами; запросити та отримати виписки з даного реєстру; перевірити, зашифрувати та зберегти електронні документи в єдиній системі; за лічені секунди відправити звіти до контролюючих органів; отримати квитанції про прийом та обробку відправлених документів (звітів, податкових накладних та інше); обмінятися податковими накладними і квитанціями, а також актами, договорами з контрагентами; зареєструвати податкові накладні, отримати квитанції про реєстрацію / витяги з реєстру; відправити звіти в контролюючі органи; створити податкові накладні, звіти, договори та інші документи; перевірити, роздрукувати та зберегти документи на електронних носіях; зашифрувати і підписати електронним цифровим підписом [5., с. 23].

**Висновки.** Нині важливим є доступ до інформаційних ресурсів задля скорочення часових витрат на розв'язання задач пов'язаних з документообігом. Саме електронний документообіг відкриває можливості для вдосконалення публічного управління.

Розвиток електронного документообігу потребує професійних підходів та чіткої взаємодії різних галузей знань. Вагомим аспектом є процеси раціоналізації роботи з документами, вирішення питання щодо розвитку нового рівня взаємовідносин, підвищення якості спільної діяльності в сучасних умовах.

#### *Література:*

1. Васиньова Н. С. Роль електронного документообігу у процесі взаємодії територіальних громад та закладу вищої освіти. *Держава та регіони Серія: Державне управління*. 2021 р., № 1 (71) С. 82-87.
2. Вознюк О. В. Динаміка та структура економічних феноменів: спроба філософського синтезу. Житомир: Волинь, 1998. 132 с.
3. Державна політика у сфері освіти дорослих в Україні 2021. URL: [https://www.dvv-international.org.ua/fileadmin/files/eastern-neighbors/Ukraine\\_pics/Ira/Publications/State\\_policy\\_web.pdf](https://www.dvv-international.org.ua/fileadmin/files/eastern-neighbors/Ukraine_pics/Ira/Publications/State_policy_web.pdf)
4. Козлова Н.С., Білоусько Т.М. Система управління електронним документообігом на підприємстві. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/300238295.pdf>
5. Матвієнко О. В. Основи організації електронного документообігу : навч. посіб. / О.В. Матвієнко, М.Н. Цивін. К. : ЦУЛ, 2008. 112 с.
6. Україна. ІСУО інформаційна система управління освітою. URL: <https://isuo.org/about>
7. Управління закладом освіти: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, О.С. Боднар, В.В. Радул, О.М. Старокошко, Ю.І. Кондратенко. 2-е вид. перероб. і допов. Бердянськ : БДПУ, 2022. 506 с.



8. Як налагодити освітній процес в умовах дистанційного навчання. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Aw7VUQgCuZhvDln5YhB4E64L7thKETGO/view?usp=sharing>

#### **References:**

1. Vasynova N. S. Rol elektronnoho dokumentoobihu u protsesi vzaiemodii terytorialnykh hromad ta zakladu vyshchoi osvity [The role of electronic document circulation in the process of interaction between territorial communities and a higher education institution]. *Derzhava ta rehiony Seriiia : Derzhavne upravlinnia*. 2021 r., № 1 (71) S. 82-87. [in Ukrainian].

2. Vozniuk O. V. Dynamika ta struktura ekonomichnykh fenomeniv : sproba filosofskoho syntezu [Dynamics and structure of economic phenomena: an attempt at a philosophical synthesis]. Zhytomyr : Volyn, 1998. 132 s. [in Ukrainian].

3. Derzhavna polityka u sferi osvity doroslykh v Ukraini 2021 [State policy in the field of adult education in Ukraine 2021.]. URL : [https://www.dvv-international.org.ua/fileadmin/files/eastern-neighbors/Ukraina\\_pics/Ira/Publications/State\\_policy\\_web.pdf](https://www.dvv-international.org.ua/fileadmin/files/eastern-neighbors/Ukraina_pics/Ira/Publications/State_policy_web.pdf) [in Ukrainian].

4. Kozlova N.S., Bilousko T.M. Systema upravlinnia elektronnym dokumentoobihom na pidpriemstvi [Electronic document management system at the enterprise]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/300238295.pdf> [in Ukrainian].

5. Matviienko O. V. Osnovy orhanizatsii elektronnoho dokumentoobihu [Basics of organization of electronic document flow]: navch. posib. / O.V.Matviienko, M.N. Tsyvin. K.: TsUL, 2008. 112 s. [in Ukrainian].

6. Ukraina. ISUO informatsiina systema upravlinnia osvitoiu [Ukraine. Educational management information system.]. URL : <https://isuo.org/about> [in Ukrainian].

7. Upravlinnia zakladom osvity [Management of an educational institution]. Pidruchnyk dlia zdobuvachiv drugoho rivnia vyshchoi osvity pedahohichnykh universytetiv / S.H. Nemchenko, V.V. Kryzhko, O.S. Bodnar, V.V. Radul, O.M. Starokozhko, Yu.I. Kondratenko. 2-e vyd. pererob. i dopov. Berdiansk: BDPU, 2022. 506 c. [in Ukrainian].

8. Iak nalahodyty osvittinii protses v umovakh dystantsiinoho navchannia [How to establish the educational process in distance learning conditions]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Aw7VUQgCuZhvDln5YhB4E64L7thKETGO/view?usp=sharing> [in Ukrainian].